

Драгица Симоска

Родена на 25 февруари 1931 год. во Битола, почина 2019 год. во Битола.

Средно училиште завршила во Битола, а Филозофски факултет, група историја на уметноста, завршила во 1980 година во Скопје.

Во Народниот музеј во Битола била вработена од 1953 година, без прекин, сè до нејзиното пензионирање во 1993 година.

Потекнува од старо битолско семејство, меѓу другото, познато по огромниот фонд и колекција на книжевен и библиофилски изданија.

Била член на Македонското археолошко друштво уште од самото негово основање.

Нејзината професионална вокација беше севкупно присутна како во работењето, така и во нејзиниот живот.

Својот археолошки хоризонт го вгради низ целиот свој живот без задршка.

Таа професијата археолог докажа дека не е само професија, научна определеност, преокупираност, туку живеење: низ времето, низ просторот, низ самоткажаноста, низ апсолутноста на човековите траги, како и постоењето низ севкупното време.

Таа не само што беше еден од пионерите на македонската археологија, туку беше и архетипот за вистинскиот археолог.

Драгица Симоска во својот професионален век ја разоткри суштината на праисконското живеење во нашиве простори - **праисторијата**, докажувајќи дека особено, во пелагонискиот регион се сместени неверојатни артефакти и по количина и по уникатност, коишто овој регион го обележуваат како еден од суштинските прапочетоци на човековото културолошко и цивилизациско живеење на планетарно ниво.

Во научниот свет, овој басен е вброен меѓу најзначајните не само во археолошката наука, туку и во антропологијата, историјата, историјата на културата, историјата на уметноста, благодарение на исклучителната посветеност на Драгица Симоска, чии траги не само што остануваат како фундамент во македонската археологија, туку се и вистинскиот патоказ, можеби и единствениот за професијата, определбата, живеењето на археологот.

Севкупноста на нејзиното постоење и опстојување низ овие простори го обележаа нејзините траги запишани низ бројните археолошки локалитети, низ нејзината беспрекорна систематичност, компаративистика, конзерваторско - реставраторска мисија и теоретските трудови со кои, дефинитивно, го заокружи нејзиниот сериозен научен ракурс, воедно, придонесувајќи за археолошката наука во една балканска паралела на афирмација и своевиден

идеализам и верба за мостовите на откривањето на вистинските човечки суштини.

Нејзините трудови, особено „Праисторијата во централна Пелагонија“, е фундаментална литература од археолошкиот вокабулар, која има свое распространување и радиус во меѓународните археолошките кругови и центри.

Нејзиниот придонес, не само за установата во која што работеше, не само во археолошката наука на Македонија на која најафирмативно и припаѓаше, туку и во расветлувањето на праисториската епоха во светскиот контекст допрва ќе биде доразоткриван, вреднуван и позициониран во еден меѓународен трезор на : посветеност, интелектуалност, научна просветленост.

Владо Ѓорески,
кустос

Никола Ивановски, 1945 - 2019, Битола.

Завршил Филозофски факултет - група историја, при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје.

Во почетокот, по завршувањето на факултетот, бил вработен во Општинскиот одбор на Сојузот на борци од НОАВМ.

Во 1980 година бил назначен за раководител – директор на тогашниот Завод за заштита на спомениците на културата, природните реткости и музеј во родниот град.

Овој ангажман и професионално дејствување ќе го извршува без прекин, вложувајќи го севкупниот свој потенцијал во еден од најзначајните периоди за севкупниот развој на институцијата до 1999 година.

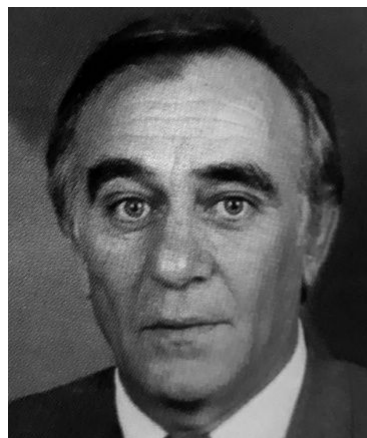
Неговото дејствување паралелно се одвиваше во неколку насоки – постојано, неуморно, исклучително посветено и оддадено, насоки кои, всушност, во целиот период на неговиот исклучителен труд ќе ја одредат и комплексноста, разновидноста и сложеноста на институцијата Завод и музеј во Битола - разновидност, обемност, сложеност со што таа ќе се издигне, афирмира и истакне како една од најзначајните институции од овој вид не само во Македонија, туку и во многу пошироки рамки.

Како раководител, тој ќе успее да ги синтетизира, хармонизира, музеолошката и конзерваторската дејност во една сложена, нераскинлива номенклатура во откривањето, зачувувањето, вреднувањето на националната културна содржина од елементарните артефакти од сите периоди на овој богат регион (од праисторија па до современата уметност), нивната заштита, нивната стручна и научна валоризација на меѓународен план, па сè до достоинственото, естетско, стручно нивно презентирање во вид на комплексна музејска збирка според најактуелните меѓународни стандарди.

Денес, благодарение на неговата посветеност и неуморен ангажман, оваа единствена институција и по својот габарит, положба, локација, стручна екипираност со висока професионална и творечка присутност, по многу нешта е веќе една од ретките институции, со уникатност и со специфични параметри кои кореспондираат со меѓународната музеологија и заштита.

Во своето стручно дејствување, ќе успее да ги собере, систематизира и педантно да ги документира скоро сите споменици и спомен - обележја во Битола и битолскиот крај (вклучително и југозападниот регион на Македонија).

Како организатор, заедно со својот тим, како и стручниот тим на тогашната градежна фирма „Бетон“, ќе го изработат проектот за музејскиот комплекс во старата касарна, проект којшто, според многумина архитекти, музеалци, уметници, ќе биде оценет како проект со кој Битола добива музеј

кој ќе биде на исто ниво како најистакнатите музеи во Белград, Загреб и Љубљана (за жал, денес само делумно остварен).

На меѓународен план ќе отвори сериозни кореспонденции и соработки со низа значајни центри: Варшава (особено во заштитата – националниот конзерваторски центар на Полска), Хрватска (единствена конзерваторска активност во заштитата на античките мозаици особено во хрватското приморје, благодарейќи на ангажманот на Лазо Ѓаковски, а подоцна и на Ефто Димовски), Белград – соработка со врвни професори особено за праисторијата, ангажирајќи го археологот Драгица Симоска и претворајќи го пелагонискиот басен во своевиден археолошки монумент со светско значење.

Воедно тој успеа да ја систематизира, класифицира и вреднува специфичната битолска архитектура, заштитивајќи со својата професионална екипа над двеста објекти, локалитетот Хераклеја ќе го афирмира меѓу позначајните антички локалитети во тогашна Југославија (благодарение на богатата археолошка кадровска екипираност која дејствува повеќеслојно и денес), овозможи присуство на поистакнатите професори, археолози и историчари на уметноста особено во праисторијата и особено од белградското научно милје...

Со интегрирањето на Уметничката галерија кон крајот на осумдесеттите години, дефинитивно ќе го заокружи процесот на своевидната универзална творечка, духовна, историска, цивилизациска спојница, претворајќи ја институцијата Завод за заштита, музеј и галерија во своевидна непрекината и безвремена космогонија и универзална целина чие дејствување, постоење, творечко опстојување, денес е своевиден светилник, надеж, патоказ, сигурен и цврст столб за опстанокот, за постоењето, за смислата.

Тој ќе ја спои: археологијата, историјата, историјата на уметноста, етнологијата, конзервацијата, архитектурата, не само како струка и предизвик туку како своевиден ренесансен оркестриран дар којшто и денес го поседува Битолскиот завод и музеј и тоа не само како кадровска стручна екипираност и поврзаност, туку и како принцип на единственото можно дејствување во зачувувањето на човековиот хуманизам и духовен егзистенцијализам.

Всушност, во своето скоро дведецениско дејствување тој не само што успеа да ги собере, да ги осмисли, да им даде насоки, вистински насоки на духовните ризници на битолскиот и македонскиот цивилизациски контекст, туку и да остави своевиден творечки тестамент за иднината на институцијата, за единствениот и по многу нешта уникатен музејски и конзерваторско – реставраторски трезор во кој се собрани сите вредности на севкупното цивилизациско време минато, сегашно и идно...

Неговото дејствување, неговата посветеност, неговата мисла и идеализам, низ времињата што доаѓаат ќе добиваат уште посветол и попрецизен ракурс во развојот, визијата и вистинските патишта низ кои ќе се движи нашиот археолошки, историски, уметнички, творечки ракурс, како единствен вистински можен екстракт за вистинското опстојување...

Владо Ѓорески,
кустос

Ристо Палигора, Битола 1961 - Битола, 24 декември 2018.

Гимназија завршил во Битола а Филозофски факултет - група историја на уметноста во Скопје.

Вработен бил во НУ Завод и музеј Битола како конзерватор.

Се посветил на конзервацијата, реставрацијата, научна аналитика и публицистика особено врз архитектонското - црковно наследство, фрескописот, иконописот, копаничарството...

Палигора, од самото вработување, а и од студентските денови, се посветува врз духовната профана безвремена галерија: која долго време беше недоволно разоткривана, констатирана, обележана, протолкувана, заштитувана.

Неговиот антологиски пристап кон севкупната културно - историска органика, особено во регионот на битолскиот крај и пошироко, покрај индивидуалната луцидност во детектирањето особено во симболичниот универзум на средновековната и уметноста на преродбата, опфаќа и систематичност, своевидна спиритуална внесеност, како и ентузијазам кој имаше за цел овој крај забележан уште од Марко Цепенков како македонскиот Хиландар, да го комплетира во своевидна нераскинлива целина, која наместо фрагментарност и инцидентност, ќе биде обединета во една изнијансирана хомогеност.

Палигора дејствуваше напоредно и прецизно оркестрирано во: теоретскиот, практичниот, теренскиот, кабинетскиот принцип, спојувајќи ги во една рамноправна целина со што дејноста на конзерваторот ја подигна од елементарната расцепканост, во една синтеза, која оваа струка ја воздигнува до суштината не само во зачувувањето, афирмирањето, туку во контекст на вистинското себеизнаоѓањето на еден народ.

Како конзерватор презема тимски активности со кои директно извршува „спасување“ на низа крајно запоставени и скоро безнадежни објекти.

Како практичар се покажува како одличен организатор и водител на стручни групи способни за извршување на сериозни и директни конзерваторско - реставраторски зафати.

Покажал извонредно познавање и теренска ориентираност во лоцирањето на низа скоро „незабележителни“ објекти, откривајќи уникатни зрачења - примерот со единствениот исихазам на малата црква во с. Граешница.

Во однос на средувањето, архивирањето и документирањето, неговата прецизност и педантност ќе биде сериозна подлога не само за збогатување на музејската севкупност, туку и сериозна подлога во неговите теоретски размислувања.

Конечно, неговата научна публицистика, која е богат опус од стручни трудови, рецензии, прикази, монографии, книги, магистерски труд, необјаве-

ната капитална докторска дисертација, Палигора покажал одлична научна стилистика која ја збогатува македонската научна мисла во конзерваторството и толкувањето на културното наследство, третирајќи го не само како фактографија, туку и своевидна порака за опстојувањето, доблест и творечкото достоинство на генерациите кои секогаш тргнувајќи од овој порив, мотив, инспирација, животен принцип ги надминуваат сите времиња.

Неговата прерана смрт значи ненадоместлива загуба не само за институцијата во којашто работеше, туку и, воопшто, за научната, конзерваторска и музеолошка мисла во Македонија.

Пораките што ги остави во своите научни трудови, допрва треба да се препрочитуваат и вистински толкуваат во својата длабочина, нешто што како процес е започнато во други земји каде што и се објавени поголем дел од неговите дела.

Владо Ѓорески,
кустос